

Mahdollisuutena syyspoikiva emo?

Sytsy ei ole nautojen luonnollinen poikima-ajankohta. Syyspoikivien emojen lukumäärää pyritään kuitenkin lisäämään useissa maissa, koska syksyllä syntyneet vasikat tasaavat teurasmarkkinoita.

Teurastamot maksavat eläimistä korkeampaa hintaa tavanomaisen tarjontakauden ulkopuolella. Syksyllä syntyneet eläimet tulevat teuraiksi pääsääntöisesti tammi-huhtikuun välisenä aikana.

Syyspoikivat emot voivat olla jalostustilalle kevätpoikivia käytännöllisempiä, koska esimerkiksi keinosiemennys ja alkionsiirto on syyspoikivilla helpompaa, kun eläimet ovat valvonnassa pihatto-olosuhteissa.

Parhaat tulokset saa, kun syyspoikivuus on karjaan suunniteltu vaihtoehto. Syyspoikivan ryhmän tulee olla riittävän suuri, yleensä noin 15 - 20 emoa. Poikimakauden rajaaminen 60 päivään tai alle tuo selviä etuja sekä vasikoiden kasvatukseen että emojen ruokintaan. Kaksi selvästi erillistä poikima-aikaa lisää mahdollisuuksia hyödyntää markkinoilta saatavia hintapiikkejä, ja toisaalta antaa mahdollisuuden lisätä emolehmien määrää sekä siirtää emoja poikima-ajankohdasta toiseen.

Laiduntamisesta hyötyä syyspoikivalle

Kesän laiduntaminen nostaa emojen kunto- luokkaa, mutta toisaalta myös lisää liikkumista. Kiihkeimmän kasvun vaiheessa ensimmäisestä nurmisadosta voi tehdä säilörehua ja päästää tiineet emot laiduntamaan jo 5 - 7 cm pituiselle nurmen jälkikasvulle. Irlannissa laidunnurmen pituudeksi suositellaan syyspoikiville emoille noin 3 cm matalampaa kasvustoa kuin kevätpoikiville emoille.

Luonnonlaitumet ja täysikasvuiset syyspoikivat emot voisi olla oivallinen yhdistelmä, koska syyspoikivilla laidunkausi ajoittuu ylläpitokaudelle. Emon ravintoaineiden tarve on tällöin imetyskautta pienempi eikä vasikan kasvuun tarvitsemasta ravintoaineiden tar-

Syyspoikivissa karjoissa tarvitaan enemmän pihattotilaa talvella. Esimerkiksi vasikkapiilot ja kulkuväylät tulee mitoittaa suuremmiksi kuin kevätpoikivien karjojen.

peesta tarvitse huolehtia. Nuorille emoille voi olla kuitenkin haasteellista täyttää rehuntarve sekä omaan kasvuun että sikiön kasvuun matalatuottoisilta laidunalueilta. Kannattaa myös muistaa, että syksyllä syntyneellä vasikalla ei ole ensimmäisen laidunkauden aikana tapahtunutta laiduntamisen oppimista ja laidunnustekniikka voi olla aluksi hakusessa.

Emot poikivat syksyllä keskimäärin korkeammassa kuntoluokassa kuin keväällä. Imetyskaudella voi usein tehokkaasti hyödyntää syyspoikivien emojen rasvavarastoja. Syyspoikivien emojen poikimiset koetaan usein helpommiksi kuin kevätpoikivien. Tähän voi vaikuttaa syysvasikoiden matalampi syntymäpaino, mutta myös emojen parempi lihaskunto.

Vastasyntyneiden vasikoiden kylmästä säästä johtuvat menetykset ovat usein syyspoikivissa karjoissa kevätpoikivia pienemmät, koska rajuja yöpakkasia ei syksyllä vielä ole.

Syyspoikiviakaan ei tulisi poistaa laitumelle, vaan ottaa emot pihattoon pari viikkoa ennen poikimakauden alkua. Laitumelle poistaminen voi tuntua houkuttavalta vaihtoehdolta, mutta ongelmatilanteissa avun antaminen voi olla melkein mahdotonta laidunolosuhteissa. On myös viitteitä siitä, että vasikat voivat olla arempia, jos niillä ei ole ihmiskontaktia vastasyntyneenä. Syksyn pimenevissä illoissa on ikävä etsiä syrjään vetäytyvää, poikivaa emoa laajalta laidunalueelta.

Hyvää karkearehua sisäruokintakaudella

Syyspoikivan emon ruokinnasuunnittelu alkaa kuntoluokituksesta, kuten kevätpoikivankin. Emon tulisi olla poikiessaan kuntoluokassa 3,0, eikä laskua saisi tulla yli puolta kuntoluokkaa astutusajankohtaan mennessä.

Syyspoikivat karjat tarvitsevat suhteessa vähemmän energiaa ylläpitoon verrattuna kevätpoikiviin karjoihin, koska emojen maidontuotanto ajoittuu kylmimmälle kaudelle. Imettävä nauta tuottaa enemmän lämpöä kuin ummessa oleva, joten tässä mielessä syyspoikiva emolehmä on tehokkaampi.

Syyspoikivuus sopii hyvin korkean tuotantopotentiaalini emoilta, jotka tarvitsevat korkealaatuisia ja tasaisia rehuja saavuttaakseen parhaan mahdollisen tuotantotuloksen. Maidontuotannon pysyminen pidempään korkealla perustuu siihen, että rehujen ravitsemuksellinen laatu pysyy pihatto-olosuhteissa tasaisempana verrattuna kevätpoikivan emon laidunruokintaan.

Syyspoikivat emot tarvitsevat koko sisäruokintakauden hyvälaatuista karkearehua. Sulava, ravintoainesisällöltään hyvä karkearehu onkin huomattavasti tärkeämmässä roolissa verrattuna kevätpoikivaan karjaan, koska myös vasikoiden tarve on otettava huomioon.

Syyspoikivassa karjassa on tavoiteltava karkearehua, joka on D-arvoltaan vähintään 670 - 680 g/kg. Sulava karkearehu sekä maidontuotantovaihe muuttavat sonnan olomuodon löysemmäksi, mikä lisää kuivitustarvetta ja hygieniariskiä.

Viljaa tarvitaan vasikoille!

Syksyllä syntynyt vasikka tarvitsee enemmän energiaa kasvuun ja ylläpitoon verrattuna keväällä syntyneeseen. Ero johtuu matalammista ulkolämpötiloista. Syysvasikoille kannattaa tarjota lisävikirehua jo parin viikon iästä alkaen. Vasikoille täytyy järjestää oma ruokintapaikka, johon ei emot eivät pääse.

Syysvasikan väkirehun kulutus voi olla 170 kg suurempi kuin keväällä syntyneen. Syyspoikivissa karjoissa vasikoiden lisäruokinnasta saadaan aina parempi hyöty kuin pelkästään emojen tarpeen mukaisesta ruokkimisesta. Voi olla myös edullista vieroittaa syysvasikat jo 4 - 5 kuukauden iässä. Vieroitus tulee joka tapauksessa tehdä ennen laidunkautta.

Jos syyspoikivat emot ovat nuoria, tai niiden maidontuotantopotentiaali on korkea, tai tilan karkearehut ovat heikkolaatuisia, emon ruokintaa tulee täydentää 1 - 2 kilolla viljaa. Sääntönä voi pitää, että jokaista viiden yksikön D-arvon laskua kohden tarvitaan kilo lisää viljaa.

Emot ja vasikat tarvitsevat aina myös ajan kohtaan sopivan kivennäistäydennyksen. Useimmissa tapauksissa kalsiumia sisältävä täyskivennäinen toimii molemmille. Kivennäisten vitamiinipitoisuuden kannattaa kiinnittää huomiota.

Suunnittele pihatto syyspoikiville sopivaksi

Astutus pihatossa altistaa sekä emolehmän että siitossonnin loukkaantumisille. Varsinkin

sonnin liukastuminen on suuri riski. Lattiapintojen tulisi olla pitäviä, jotta liukastumisvaaraa ei olisi. Sisällä astuvan siitossonnin jalkojen tulee olla erittäin terveet. Jalka-assennoissa ja sorkissa ei saa olla virheitä tai rakennevikoja. Pihattoon astumaan voi myös valita nuorempia ja kevyempiä sonneja. Astutus olisi hyvä tehdä kuivitetussa karsinassa tai pitäväpohjaisessa ulkotarhassa. Keinosiemennys ja alkionsiirto ovat varteenotettavia tiineytysvaihtoehtoja.

Pihatossa pitää olla tarpeeksi tilaa ja turvalliset ja hygieeniset olosuhteet. Lauman rakenne ja hierarkia korostuu, jos eläimillä on vähän tilaa väistää toisiaan. Eläimillä pitää olla mahdollisuus sekä ruokailla että märehtii samaan aikaan. Ruokintapöytätilaa pitää olla riittävästi, jotta alempiarvoisetkin pystyvät syömään riittävästi.

Syyspoikivien karjojen vasikkapiilot ja kulkuväylät tulee mitoittaa suuremmiksi kuin kevätpoikivien karjojen. Vasikkapiilon helpohoitaisuus ja koneellinen puhdistusmahdollisuus korostuvat syyspoikivissa karjoissa.

Vasikkapiilot on pääasiassa mitoitettu pienille vasikoille. Vieroituksen lähestyessä piilo voi muodostua ahtaaksi, jos suurempien vasikoiden tilantarvetta ei ole huomioitu rakennusvaiheessa. Usein vasikat kasvaessaan siirtyvätkin käyttämään emojen makuuparsia tai makuualuetta, mikä lisää eläinten likaisuutta. Vasikat makaavat usein parsissa väärin päin. Opittu tapa voi olla ongelma, jos vasikasta tulee emo makuuparsipihattoon. **n**

Syyspoikivuuden etuja:

- Sonnin tehokas hyödyntäminen, jos on kaksi poikima-aikaa
- Kiimojen ja astutusten helpompi valvonta
- Emot tiinehtyvät paremmin valvonnan ja tasaisemman ruokinnan ansiosta
- Pienempi vasikkakuolleisuus
- Yleensä ei rajuja yöpakkasia poikima-aikaan
- Korkeampi hinta myydyistä pihvivasikoista ja poistolehmistä
- Emot ovat poikiessaan hyvässä kunnossa laidunkauden jälkeen
- Vähemmän poikimavaikeuksia, koska vasikoiden syntymäpaino pienempi
- Emojen maidontuotanto korkeammalla tasolla kauemmin
- Ei huonoista laidunolosuhteista johtuvia heikkokasvuista vasikoita
- Ei laitumesta johtuvaa sisäloispainetta
- Ei karpästen levittämiä tauteja
- Vasikkaryhmät tasaisempia, koska lisäruokinta aletaan aikaisin ja kaikilla on mahdollisuus lisärehuun
- Vasikoiden vieroitus helpompaa, koska ovat valmiiksi tottuneet väkirehuihin ja säilörehuun, ihmisiin sekä ympäristöön
- Vieroitus tapahtuu pihatton sisällä, ei laitumelta pihattoon, joten eläimet helppo siirtää
- Uudistushiehoiksi tarkoitettui voi sijoittaa laitumelle kasvamaan
- Pienempi laidunalan tarve
- Mahdollisuus siirtää tiinehtymätön emo toiseen poikimaryhmään, jos on kaksi poikimakautta

Syyspoikivuuden haittoja:

- Ei hyödynnetä märehtijän luonnollista vuosikiertoa
- Loukkaantumisriski astutustilanteessa isompi
- Astutus tai siemennys kylmimpään ja pimeimpään vuodenaikaan
- Pitkä sisäruokintakausi: tarvitaan paljon karkearehua ja kuivikkeita
- Emojen suurempi ravintoaineiden tarve sisäruokintakaudella
- Rehujen tasalaatuisuuden vaatimus kasvaa
- Suurempi ruokintakustannus (+ 15 - 20 %)
- Vasikat vaativat tilaa ja kuivitetun, puhtaan vasikkapiilon talvikaudeksi
- Vasikat tarvitsevat enemmän lisäruokintaa
- Vasikoiden kasvu kylmänä vuodenaikana vaatii enemmän energiaa kuin kesällä
- Nuorten eläinten hoito ja valvonta vaatii enemmän työtä kuin pelkkien tiineiden emojen tarkkailu